

אלה ימים של הרבה תפילות והרבה תהילים.
הנה הזדמנות להבין טוב יותר את אחד מפרקי התהילים המפורסמים ביותר.

שִׁיר לְמַעְלוֹת, אֲשָׁא עֵינַי אֶל הַהָרִים, מֵאֵין יבֹא עֲזָרִי?
עֲזָרִי מֵעַם ה', עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלִי, אֵל יָנוּם שְׁמֶרְךָ.
הֲנֵה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.
ה' שְׁמֶרְךָ, ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ.
יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה וְיָרֵחַ בְּלִילָהּ.
ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמַר אֶת נַפְשֶׁךָ.
ה' יִשְׁמַר צְאֲתֶךָ וּבֹאֶךָ, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם.

• שִׁיר לְמַעְלוֹת, אֲשָׁא עֵינַי אֶל הַהָרִים, מֵאֵין יבֹא עֲזָרִי?

שירי המעלות הם 15 מזמורים מיוחדים בספר תהלים, שכתב דוד המלך. יש פרשנים שמסבירים שאת המילים האלה שרו הלוויים על המעלות, כלומר על המדרגות של בית המקדש. יש הסבר לפיו זה השיר שאמרו העולים לארץ ישראל מהגלות, או השיר שהיו שרים עולי הרגל שעלו לירושלים בחגים. בכל אופן, ברור שהמילים העתיקות האלה הן מילים של עלייה - כשאומרים אותן, גם אנחנו אמורים להתעלות למקום גבוה יותר.

הפסוק הראשון מפגיש אותנו עם צרה ומצוקה, עם חרדה. דוד המלך, ובעצם גם אנחנו שקוראים את המילים, מרימים עיניים גבוה, מסתכלים על ההרים שסביבנו ושואלים: "מאיפה, מאין, תבוא עזרה, הצלה ושמירה?".

• עֲזָרִי מֵעַם ה', עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

הפסוק השני מספק לנו רגיעה. הוא עונה על השאלה המפחידה מאיפה תגיע העזרה: לא צריך לחפש את ההרים, אלא את מי שברא אותם. ממנו העזרה. הוא עשה את השמיים ואת הארץ, והוא גם עושה שמיים וארץ, בלשון הווה, כלומר ממשיך לחדש ולקיים אותם בכל רגע. רבי דוד קימחי (הרד"ק) כותב: "עושה שמיים וארץ - והכול בידו לעשות מה שירצה". כלומר, הוא מעל לכל מה שהתבוננתי בו וחיפשתי. אם מרימים עיניים למעלה, אז הכי למעלה.

• אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלִי, אֵל יָנוּם שְׁמֶרְךָ.

אלוקים לא ייתן לרגל שלי לימוט, כלומר להתמוטט, ליפול. אני לא אמעד בדרך. הוא גם לא ינום, לא יישן, כלומר לא יסיר לרגע את ההשגחה ואת השמירה שלו מעליי.

• הֲנֵה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.

"הנה" זו מילה של חיזוק, של אימות: הנה, אכן, אמת הדבר, אני בטוח שלא ינום ולא יישן שומר ישראל. בני אדם אולי מתעייפים לפעמים וישנים, אבל לא אלוקים. והנה מי שקודם היה רק השומר שלי ("שומרך"), לא שומר רק עליי אלא על כל ישראל ("שומר ישראל"). אני כולל את עצמי בתוך כל עם ישראל הנצחי. איזו הגדרה יפה לאלוקים: שומר ישראל.

• ה' שְׁמֶרְךָ, ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ.

ב"שיר למעלות" עולים כל הזמן, והברכה רק גדלה והופכת מקיפה ומפורטת יותר: ה' יהיה כמו הצל שלך, כלומר יילך איתך צמוד לכל מקום, כמו שהצל צמוד אלינו. והוא גם יהיה על יד ימינך - כלומר, כמו מישהו שהולך לימינך, כמו חבר שנמצא תמיד לצידך לסייע לך בכל דבר.

הבעל שם טוב, מייסד תנועת החסידות, הסביר את הפסוק הזה כך: אלוקים מתנהג עם האדם כמו הצל. כמו שהצל בעצם משקף את התנועות של האדם, כך אלוקים מתנהג עם האדם כמו שהאדם עצמו מתנהג.

• יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְפֹּה וַיֵּרַח בַּלַּיְלָהּ.

התפילה ממשיכה, ומפרטת תנאים פיזיים נעימים שילוו אותנו כל היום: השמש הלוהטת לא תכה אותך ביום והירח לא יכה אותך בלילה. כלומר, לא יבואו עליך מכות וייסורים לאורך כל היממה, לא ביום ולא בלילה.

• ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ.

זו הפעם הראשונה כאן שהברכה מופיעה בלשון עתיד: ה' ישמרך, בעתיד, מכל דבר רע. הוא ישמור לא רק את גופך, בחיים ובבריאות, אלא גם את נפשך. כמה צריך בימים אלה גם שמירה לבריאות הנפש, שגם הנפש תהיה מוגנת.

• ה' יִשְׁמַר צֵאתְךָ וּבֹאֶךָ, מֵעֵתָה וְעַד עוֹלָם.

אנחנו עולים אל הבקשה הכי עליונה בשיר למעלות: ה' ישמור גם את הדרך שלך הלוך, וגם את הדרך שלך חזור, ולא רק בהתמודדות הנוכחית אלא מעכשיו ולתמיד, כל ימי חיך. רבי אברהם אבן עזרא כותב: "בצאתך למלחמה וגם בבואך". פרשנים אחרים מסבירים: השם ישמור אותך מצאתך מרחם אימך ועד בואך לעולם הבא, כלומר כל ימי חיך. שתצא מן העולם טהור, בלי חטא, כמו שבאת אליו כתינוק.

זוכרים את המילים שאמרנו בהתחלה, של אדם שיוצא לדרך מבוהל, מחפש עזרה, מסתכל למעלה? כעת הוא מבורך, מרגיש שמירה, מלא בביטחון, מחובר למילים עתיקות וקדושות, מימי דוד המלך ועד לישראל תשפ"ד.

(ההסבר מבוסס על רש"י והפרשנים המסורתיים, אתר ספריא, תהילים של הרב עדין שטיינזלץ, תהילים של מוסד הרב קוק ועוד)

קהילת "מתחדשות"

לימוד שבועי עם סיון רהב-מאיר ואורחים

לפרטים <<

או חפשי בגוגל "מתחדשות"